

2. Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Э. Гидденс. – М. : Весь мир, 2004. – 120 с.
3. Глазунова С. Нетократия – власть в информационном обществе / С. Глазунова // Власть. – 2012. – № 7. – С. 67–70.
4. Залевская И. И. Информационная безопасность Украины в современных условиях: политический аспект: дис. ... канд. полит. наук : 3.00.02 / И. И. Залевская. – Одесса, 2011. – 176 с.
5. Інноваційний розвиток України: політико-правові аспекти : монографія / ред. В. П. Горбатенко. – К. : Юридична думка, 2006. – 248 с.
6. Крук Н. В. Інформаційна відкритість влади як принцип діяльності органів державної влади: дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Н.В. Крук. – Одеса, 2014. – 178 с.
7. Недбай В. В. Сучасні політичні комунікації: медійно-технологічний аспект: монографія / В. Н. Недбай. – Одеса : Фенікс, 2009. – 326 с.
8. Профессор из Донецка: молчаливое большинство Донбасса в сторонников «ДНР» превратили украинские СМИ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://obozrevatel.com/politics/82907>
9. Федотченко Ю. И. Социальные сети: вчера наступает сегодня / Ю. И. Федотченко // Реклама. Теория и практика. – 2010. – № 2. – С. 34.

УДК 321.7:[070+654.19]

Прохоров М. Г.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ БАЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗМІ ПОЛЬЩІ ЯК СКЛАДНИКА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розглянуто основні етапи формування правової бази ЗМІ, створення нової системи медіа-регулювання Польщі як найбільш успішної постсоціалістичної держави перехідного періоду, трансформацію медіа-системи від державної до системи громадянського суспільства. Показано взаємозв'язок процесів формування правової бази функціонування ЗМІ, громадянського суспільства та євроінтеграції в Польщі. Констатовано, що законодавча база відповідає міжнародним та європейським стандартам, забезпечує сприятливу основу для функціонування вільних і незалежних ЗМІ як складника громадянського суспільства та формування активних громадян з відповідним демократичному ладу типом політичної культури.

Ключові слова: правова база, ЗМІ, громадянське суспільство, Польща.

Прохоров Н. Г. Формирование правовой базы функционирования СМИ Польши как составляющей гражданского общества.

Рассмотрены основные этапы формирования правовой базы СМИ, создание новой системы медиа-регулирования Польши как наиболее успешного постсоциалистического государства переходного периода, трансформацию медиа-системы от государственной к системе гражданского общества. Показана взаимосвязь процессов формирования правовой базы функционирования СМИ, гражданского общества и евроинтеграции в Польше. Констатируется, что законодательная база соответствует международным и европейским стандартам, обеспечивает благоприятную основу для функционирования свободных и независимых СМИ как составляющей гражданского общества и формирования активных граждан с соответствующим демократическому обществу типом политической культуры.

Ключевые слова: правовая база, СМИ, гражданское общество, Польша.

Prokhorov M. G. Forming of the legal framework of the media as a component of civil society in Poland.

The article reveals the main formation stages of legal base media, a new system of media regulation Poland as the most successful post-socialist countries in transition period, the transformation of the media system from the state system to civil society: 1) abolition the laws controls publication and sights, power-subordinate publishers cancellation relevant authorities; 2) amendments or new laws regulating the activities of publications, radio, television, in accordance with international law, European standards according to the Copenhagen criteria; 3) harmonization the laws in Poland and the EU, particularly with regard to copyright protection, communications and television.

The correlation of the formation of the media legal framework, civil society and European integration in Poland, the basic directions of legislative regulation of the European Union media transparency and pluralism of the media, mechanisms and procedures for licensing of broadcasting transfrontier television, development of public broadcasting are ascertained in the article. It is shown that the media in Poland were both subject and object of communication with the state, civil society, some of them are a direct component of civil society, and some indirectly contribute to its formation.

Compliance criteria considered various types of ownership of the media as an indicator of pluralism of the media and, consequently, of the freedom of the media, the regulation of the National Council for Radio and Television, the legal framework of institutional support public media. It is noted that the legal framework complies with international and European standards, provides a favourable basis for the functioning of free and independent media as a component of civil society.

Key words: legal framework, media, civil society, Poland.

При переході від соціалізму до капіталізму серед держав колишнього соціалістичного табору Польща відіграла «авангардну роль». Реформування політичної системи та модернізація польського суспільства здійснювалися паралельно та більш успішно в порівнянні з іншими країнами Центральної та Східної Європи. Якісні зміни в польських ЗМІ активізували зворотній зв'язок громадськості та політичної системи і створили передумови зміцнення та розвитку громадянського суспільства, демократичної держави, сприяли створенню реальної багатопартійності. Ці процеси, кореговані євроінтеграційними прагненнями Польщі, набули незворотного напрямку розвитку, насамперед внаслідок успішного та швидкого законодавчого забезпечення функціонування ЗМІ. Вивчення цього досвіду є надзвичайно корисним для інших перехідних держав.

Проблеми функціонування медіа та їх роль у суспільстві користуються постійною увагою науковців (Ф. Касмір, Дж. Курран, Т. Гобан-Класс, Т. Воронцова-Хетч, Л. Євсєєва, В. Кляйнвахтер, Г. Копер, Дж. Куррі, М. Олбрайт). Найбільше уваги проблемам ЗМІ Польщі приділяли польські вчені: Т. Мельчарек, К. Камінська, К. Якубович, Р. Філас, М. Геруля, С. Снджеєвські, К. Михальські, Я. Свідерські, Ю. Браун, Р. Хрущак, К. Докторович. Українські дослідники вивчали трансформаційні процеси щодо преси в Україні та Польщі (Ц. Войцех), створення польської моделі суспільного телебачення (О. Звоздецька, В. Гатрич), державне регулювання аудіовізуальних засобів масової комунікації (Ю. Палагнюк), взаємовідносини громадянського суспільства, держави та ЗМІ (Д. Дуцик), правові системи Польщі та України в 1990-х роках (В. Цісик). Проте узагальнення правової бази функціонування ЗМІ Польщі в контексті формування громадянського суспільства як певного зразка для модернізації українського суспільства поки що немає, це й актуалізувало звернення до заявленої проблеми.

Мета статті – показати взаємозв'язок процесів формування правової бази функціонування ЗМІ, громадянського суспільства та євроінтеграції в Польщі.

Перехід від соціалістичної моделі функціонування ЗМІ до ринкової в період постсоціалістичної трансформації Польщі був здійснений через зміну правової системи щодо ЗМІ та її використання владними інститутами з метою обмеження їх свободи функціонування, що створило нову систему медіа-регулювання. У цьому процесі Е. Мілтон виокремлює дві фази: спочатку просте зруйнування комуністичної структури, а потім поступове розроблення нового закону про медіа-організації [11, с. 15], яке супроводжується надмірною політизацією процесу демократизації ЗМІ. При цьому структуру трансформації медіа визначають три взаємопов'язані фактори, що охоплюють сфери власності, регулювання та контролю. Зауважимо, що ЗМІ виступають одночасно і суб'єктом, і об'єктом комунікації з державою, з громадянським суспільством, деякі з них є безпосереднім складником громадянського суспільства, а деякі сприяють його формуванню опосередковано, про що йшлося в попередніх публікаціях автора [1].

Правова база функціонування ЗМІ як складника громадянського суспільства Польщі базується, насамперед, на ст. 19 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. і особливо ст. 10 Європейської конвенції з прав людини та основних свобод 1950 р. (ЄКПЛ), яка гарантує свободу висловлювань та інформації, приєднання до якої та її неухильна реалізація є невід'ємною умовою процесу євроінтеграції як Польщі, так і інших держав. Рівень свободи мас-медіа є одним із головних критеріїв розвиненості демократії, громадянського суспільства, правової держави та служить для оцінки готовності країни приєднатися до європейських цінностей. Польща підписала ЄКПЛ 26 листопада 1991 р., а з моменту ратифікації 19 січня 1993 р. повинна була не тільки її дотримуватися, а й запроваджувати в національне законодавство. У цьому їй всіляко допомагали численні американські та європейські міжнародні організації як урядові, так і неурядові, що в підсумку не зашкодило загальному процесу демократизації. Хоча певний відбір рекомендацій усе ж відбувався, оскільки європейське інформаційне суспільство суттєво відрізняється від американського, а завдання Польщі полягало у приєднанні саме до європейського медіа-середовища.

Нова конституція Польщі, ухвалена на засіданні сейму 2 квітня 1997 р., проголосила свободу всіх ЗМІ (ст. 14), право громадян висловлювати свої погляди, одержувати та поширювати інформацію, заборонила цензуру (ст. 54). Щодо ліцензування передбачено подвійний режим: 1) заборонено ліцензування друкованих видань (преси); 2) передбачено ліцензування радіо та телебачення (ст. 54), гарантовано доступ до інформації про діяльність публічних органів влади (ст. 61). Окремий підрозділ присвячено Національній раді з телерадіомовлення (ст. 213–215), покликаний гарантувати свободу слова, право на інформацію і громадський інтерес до радіо і телебачення. Її склад формують сейм, сенат та президент республіки. Фіксація цих прав безпосередньо сприяла активізації громадського контролю органів влади та місцевого самоврядування через ЗМІ та формуванню громадянського суспільства.

З початку нового тисячоліття забезпечення інтересів, прав і свобод громадян ЄС вийшло на новий рівень, що знайшло відображення в Хартії основних прав Європейського Союзу 2000 р. в редакції 2007 р. (Хартії) [2], яка після вступу Польщі до ЄС стала частиною національного законодавства. Захист основних європейських цінностей, таких, як людська гідність, свобода особи, рівність, солідарність має здійснюватися також через плюралізм ЗМІ та реалізацію права на інформацію і свободу вираження думки, закріпленого в ст. 11 гл. 2 «Свободи Хартії». Захист плюралізму ЗМІ ЄС вважає своїм неухильним обов'язком, оскільки він має вирішальне значення для

демократизації країн-членів, про що йшлося ще в Зеленій книзі «Плюралізм та концентрація ЗМІ на внутрішньому ринку: оцінка потреби в діяльності Спільноти» [6], опублікованій 1992 р. Європейською комісією. З 2005 р. цей напрям визначено у якості політичного пріоритету організації, особливо на транснаціональному рівні. Проте ст. 21 (4) Європейського закону про конкуренцію [3] дозволяє державам-членам у разі необхідності застосовувати додаткові заходи для захисту плюралізму в ЗМІ. В узагальненому вигляді всі аспекти права на інформацію та свободи преси викладено в Європейській хартії про свободу преси 2009 р. [17], яка проголошує, що уряди всіх країн повинні підтримувати, захищати, поважати пресу, свобода якої «життєво необхідна для демократичного суспільства», її різноманітність, політичні та культурні місії (ст. 1); журналісти і громадськість повинні мати вільний доступ до всіх національних і зарубіжних ЗМІ та джерел інформації (ст. 8–9), адже вільні ЗМІ не можуть процвітати в недемократичній країні.

У директиві «Телебачення без кордонів» («Television Without Frontiers») від 3 жовтня 1989 р. поміж встановлених мінімальних стандартів мовників міститься дозвіл державам-членам ввести суворіші правила для телевізійних компаній, які знаходяться під їх юрисдикцією, в тому числі щодо заходів, які стосуються «необхідності збереження плюралізму в інформаційному суспільстві та засобах масової інформації» [16]. Статті 4–6 покликані полегшити циркуляцію аудіовізуальних творів і підтримати незалежних виробників.

Європейська конвенція «Про транскордонне телебачення» 1989 р. у редакції 2002 р. [5] конкретизує умови функціонування ЗМІ, які сприяють формуванню громадянського суспільства, забезпечивши відкритість інформації про телемовника, а саме ім'я або найменування, місцеперебування і статус телемовника, ім'я юридичного представника, склад капіталу, характер, мету і порядок фінансування програм, які телемовник надає або має намір надавати (ст. 2); достовірність відображення фактів і подій у новинах і вільне формування думок (ст. 3); ефективне право на відповідь фізичної чи юридичної особи або на пошук інших правових чи адміністративних засобів захисту, що стосуються програм (ст. 8); доступ населення до інформації щодо подій, які становлять особливий інтерес для громадськості шляхом прямої трансляції чи подальшого їх висвітлення (ст. 9, 9-біс).

Важливе значення для формування політичної культури учасницького типу як найбільш відповідного сучасному громадянському суспільству мала рекомендація 1407 (1999) Парламентської асамблеї Ради Європи «Засоби масової інформації та демократична культура» 1999 р. [13], в якій зазначалося, що ЗМІ повинні бути не тільки вільними, плюралістичними і незалежними, а й чесними, соціально відповідальними та користуватися широкою довірою населення. У свою чергу, постійна інтенсивна комунікація сприяє підвищенню не тільки інформаційного рівня громадян, а й їх кваліфікаційних можливостей приймати рішення чи впливати на процеси прийняття рішень. Одним із способів досягнення такого результату є громадське мовлення, яке традиційно вважають надійною гарантією, що всі сегменти громадянського суспільства, у тому числі різних меншин, будуть забезпечені інформаційними, освітніми, культурними, розважальними програмами, які водночас будуть безсторонніми, різноманітними, вільними від урядового чи партійного втручання.

Про важливу роль суспільного мовлення у забезпеченні плюралізму ЗМІ зазначено в Протоколі про систему громадського мовлення для держав-членів Амстердамського договору 1997 р. [18]. Загалом інституціями ЄС здійснюються різноманітні заходи на різних рівнях, які зводяться до регулювання прав власності на ЗМІ, статусу комерційного і громадського мовлення, редакційної свободи, (економічного) становища журналістів, їхньої фахової підготовки тощо.

Одним із головних критеріїв віднесення ЗМІ до громадянського суспільства є їх приватний чи неприбутковий характер, а їх плюралізм залежить від правових засад медіа-власності. Ще в законі Польщі «Про друк» від 26 січня 1984 р. [23] визначено коло суб'єктів, які мають право на ведення видавничої діяльності (ст. 8). Зняття обмежень, пов'язаних з виданням періодики, призвело до того, що кількість суб'єктів-видавців місцевої преси істотно збільшилася. Найбільш значною зміною було надання фізичним особам, приватним фірмам з різноманітним організаційно-правовим статусом, а також недержавним організаціям та установам, громадським організаціям можливості виступати в якості видавців газет і журналів. Тим самим держава сприяла розвитку незалежних друкованих органів [8], які в свою чергу ставали своєрідними «агентами» громадянського суспільства. Сприяли цьому скасування закону «Про контроль публікацій і видовищ» [20], ліквідація відповідних органів і внесення 11 квітня 1990 р. змін до закону «Про друк» Але закон «Про польські агентства преси» було прийнято через тривалий час – 31 липня 1997 р. [19].

До початку демократичних перетворень електронні медіа Польщі також були під монополістичним контролем Польської об'єднаної робітничої партії, а тому зміна законодавства щодо їх функціонування була важливим кроком на шляху демократизації. Нагадаємо, від 1951 р. телебачення та радіо були підпорядковані Комісії з питань радіо та телебачення та діяли на основі закону «Про радіо та телебачення», прийнятому ще 1960 р. Проте з кінця 1980-х років саме на цьому шляху виникло багато проблем, викликаних прагненням забезпечити політичний контроль і вплив на діяльність телебачення та радіо, що нерідко супроводжувалося порушенням їх свободи, аргументованим необхідністю захисту польської національної культури, особливостями «польського національного характеру», тісно пов'язаного з католицизмом. Через домовленості між римо-католицькою церквою та урядом Польщі закон «Про відносини між державою та церквою в Республіці Польща» від 17 травня 1989 р. [21] дозволяв полегшений доступ церкви до ЗМІ. Порівняно з друкованим сектором медіа, процес трансформації аудіовізуального сектору проходив набагато повільніше та складніше внаслідок наступних причин: втручання окремих політиків, політичних груп та інших осіб у формування змісту законів; неузгодженості та протиріччя між парламентом, сенатом та президентом відносно проектів закону щодо діяльності радіо та телебачення у країні. Так, головним дискусійним питанням між різними політичними силами та церквою було те, чи включати до закону положення про повагу до християнських цінностей у радіо та телемовленні. Ця норма, яка усе-таки була законодавчо закріплена 1992 р., неодноразово критикувалася не тільки політиками, а й медіа-дослідниками як така, що загрожує реалізації права на свободу висловлювання на польському радіо і телебаченні. Урешті-решт це положення вилучили з закону незважаючи на думку тих, які вважали, що дотримання християнських цінностей на радіо та телебаченні нікому не загрожує. Проте залишається незмінним загальновідомий факт, що римо-католицька церква розробила комунікаційну доктрину для польських ЗМІ на початку 1990-х років та відіграла значну роль у формуванні аудіовізуального сектору на засадах демократичних принципів, хоча й втратила міцні позиції в друкованому секторі ЗМІ.

Діяльність електронних медіа в країні регулюють наступні закони Республіки Польща: «Про радіо та телебачення» (1992 р.) зі змінами та доповненнями від 1995 р., 2001 р., 2004 р., а також «Про пошту та телекомунікації (1990 р.), «Про авторські права» (1993 р.), «Про комунікації» (1990 р.). Ще 1994 р. Республіка Польща підписала Європейську Конвенцію «Телебачення без кордонів» та згодом внесла відповідні поправки до національного законодавства.

Про формування громадянського суспільства свідчить дотримання критерію різноманітних видів власності на мас-медіа, оскільки «розмаїття медіа-ринку» виступає одним з індикаторів плюралізму поглядів у ЗМІ та, відповідно, рівня свободи ЗМІ [10, с. 2] і сприяє створенню демократичної медіа-моделі на основі прикладу країн-членів Європейського Союзу. Тому важливими кроками політичної влади Польщі на шляху до медіа-диверсифікації та плюралізму став процес медіа-приватизації, поява нових форм власності на ЗМІ, фундамент яких був закладений законом «Про комерціалізацію та приватизацію» 1996 р. [25]. Функціонування медіа в демократичній моделі не передбачає державну власність на ЗМІ, особливо на аудіовізуальні. К. Спаркс та А. Рідінг підкреслюють, що головне завдання впровадження плюралізму думок у мас-медіа в перехідний період досягалося повсякчас за допомогою їх приватизації [15, с. 38], а трансформація медіа-системи від державної до системи громадянського суспільства розумілася в значенні приватного бізнесу [15, с. 48]. У Польщі колишні державні медіа стали не лише комерційними в результаті приватизації, а й громадськими ЗМІ. Тобто їм було надано автономію від держави щодо контексту програм та прийняття на роботу журналістів [4, с. 139]. Але сам перехід від державних до громадських медіа був більш ускладнений, ніж очікувалося. Наразі у Польщі створено «дуальну медіа-систему» з діяльністю на ринку як громадських, так і комерційних медіа. Особливістю приватизації в Республіці Польща дослідники вважають перехід багатьох друкованих ЗМІ та деяких радіостанцій у власність членів партії «Солідарність» та вагомий контроль на ринку аудіовізуальних мас-медіа римо-католицької церкви, особливо «Радіо Марія» («Radio Maryja»), які безсумнівно впливали на громадську думку.

На початку постсоціалістичних трансформацій колишні державні радіо та телевізійні станції були перетворені на громадські ЗМІ із фінансуванням як за допомогою державних дотацій, так і ліцензійної плати, хоча пізніше державні дотації було скасовано. У процесі надання ліцензій у Польщі рада оцінює заявника на отримання ліцензії за різними категоріями перш ніж надати право на мовлення. Наприклад, увага приділяється типу програм, що плануються, економічній стабільності, фінансовим можливостям, кількості програм власного виробництва тощо. Важливим є те, що рада зобов'язана оцінювати загальну позицію заявника в межах медіа-ринку, відмовляючи в наданні ліцензії тому заявнику, який має домінуючу позицію. Таким чином, процедура надання та відміни ліцензій на мовлення в країні забезпечує обмеження концентрації власності в Польщі. Б. Клімкевич зауважує, що в Польщі встановлені специфічні правила для сектору електронних ЗМІ, додаткові до тих, які сформувалися для конкурентного права. Вони частково паралельні, а частково доповнюють одне одного [15, с. 10]. За класифікацією дослідників, норми проти концентрації медіа мають спеціальні правові особливості з метою обмеження «горизонтальної медіа-концентрації» (у межах одного сектору діяльності, наприклад, радіо та телебачення). У той же час «діагональна медіа-концентрація» (інтеграційна власність і капітал поміж різних секторів медіа) не обмежена в Польщі. Також не регулюється в Польщі і «вертикальна медіа-концентрація», що означає інтеграційну власність та капітал поміж різних секторів ЗМІ у постачанні медіа-продукту [10, с. 11].

Для забезпечення різноманітних поглядів на медіа-ринку, конкурентоспроможності приватних медіа перед державними, доступу неупередженої інформації ззовні в країну важливе значення має регулювання іноземної власності на мас-медіа, особливо зважаючи на націоналістичні тенденції проти закордонного капіталу на ЗМІ в Польщі. Нерідко прихід закордонного капіталу на національний ринок розглядають як «міжнародний тиск», загрозу національній та культурній

ідентичності нації [14]. До 2004 р. частка зарубіжного капіталу в електронних медіа Польщі складала не більше 33 %, пізніше лібералізацію аудіовізуального ринку забезпечувала частка 49 %.

Як відомо, Польща стала однією з перших країн постсоціалістичної трансформації, яка запровадила громадські мас-медіа замість державних. Їх було створено 1992 р. на основі закону «Про радіо та телебачення» (четвертий розділ) [24]. Громадські медіа в Польщі за правовим статусом визначаються як «корпорація» (об'єднане акціонерне товариство), а її унікальним акціонером є держава, представлена міністром фінансів [12, с. 46] на зборах акціонерів (ст. 26).

Діяльність і комерційних, і громадських медіа в Республіці Польща регулює Національна рада з питань радіо та телебачення, яка являє собою «державну владу, компетентну в питаннях радіо та телебачення» (ст. 5). У процедурі її формування знайшли відображення принципи розподілу влад, демократичності, ротації, періодичності, наступності. Національна рада призначає наглядову раду громадських медіа та програмні ради громадських радіо та телебачення, завдання яких полягає в представництві громадського інтересу у створенні програм громадських медіа. К. Якубович вважає, що інституційне забезпечення громадських медіа було розроблено таким чином, щоб забезпечити як їхню незалежність, так і можливість виконувати свої обов'язки громадських ЗМІ [7, с. 220]. Але ця створена система перебуває під постійним впливом правлячих еліт. Проте, на думку А. Манджіу-Піппіді, вплив на управління громадськими мас-медіа в Польщі може здійснюватися політичною більшістю в країні [12, с. 46]. А от І. Камінські переконали, що призначення складу ради громадських медіа на національному та регіональному рівні перетворилося на занадто політизований процес, який заснований повністю та виключно на політичній арифметиці в Польщі [9, с. 79].

Сприяє формуванню громадянського суспільства і можливість різних благодійних і волонтерських громадських організацій засновувати власні ЗМІ та висвітлювати їх діяльність відповідно до закону «Про суспільно-корисну та волонтерську діяльність» від 29 травня 2003 р. [22].

Отже, у Польщі зміни суспільно-політичної системи супроводжувалися зміною правової бази функціонування польських ЗМІ, яка проходила в декілька етапів: 1) скасування законів про контроль публікацій і видовищ, владно-підпорядкованих видавництвах, скасування державної монополії на поширення періодики; 2) внесення змін чи прийняття нових законів, які регулюють діяльність друкованих органів, радіо, телебачення у відповідності з міжнародно-правовими, європейськими нормами відповідно до Копенгагенських критеріїв; 3) гармонізація законодавства Республіки Польщі та ЄС, особливо щодо охорони авторських прав, комунікації і телебачення. При цьому порівняння головних аспектів європейського та польського регулювання ЗМІ вказує на те, що перед вступом до ЄС лише деякі національні положення права потребували внесення поправок для гармонізації з європейськими стандартами. Загалом взаємини між політичною та медійною системами визначають панівна ідеологія, медійна ідеологія, правова база функціонування друкованих органів була змінена швидше, ніж щодо радіо та телебачення. Спочатку слабо узгоджені між собою правові акти Польщі щодо ЗМІ з часом під впливом європейських міжнародних організацій перетворилися на системну законодавчу базу, яка відповідає міжнародним та європейським стандартам у цій сфері та забезпечує сприятливу основу для функціонування вільної і незалежної преси як складника громадянського суспільства та формування активних громадян з відповідним демократичному ладу типом політичної культури. Подальшого вивчення потребує проблема правового регулювання конвергентних та локальних медіа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Прохоров М. Місцева преса Польщі як складник громадянського суспільства, критерії та класифікації / Микола Прохоров // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник Наукових статей. – Чернівці : Чернівецький Національний Університет, 2014. – Т. 27–28. – С. 34–36.
2. Charter of fundamental rights of the European Union (2000/C 364/01).
3. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation).
4. Druck H. Free Elections, the Media and the Law, Challenges for Journalists and Lawyers / H. Druck // Media in Europe. The Yearbook of the European Institute for the Media 1998 / ed. J. Langham-Brown. – Special Anniversary Addition. – Düsseldorf : European Institute for the Media, 1998. – P. 137–142.
5. European Convention on Transfrontier Television Strasbourg, 5.V.1989.
6. Green Paper «Pluralism and Media Concentration in the Internal Market: an assessment of the need for Community action» COM (92) 480, December 1992.
7. Jakubowicz K. Change in Polish Media. How far to Go Yet? / K. Jakubowicz, D. L. Paletz // Business as Usual : Continuity and Change in Central and Eastern European Media. – Cresskill, N.J. : Hampton Press, 2003. – P. 205–243.
8. Kamińska K. Koniec cenzury w PRL (1989–1990) [Electronic source] / Kamila Kamińska. – Accepted at : http://sm.id.uw.edu.pl/Numery/2014_3_58/kaminska.pdf
9. Kaminski I. C. Applying Western Media Law Standards in East Central Europe / I. C. Kaminski // Reinventing Media : Media Policy Reform in East-Central Europe / ed. by Sukosd M. and Bajomi-Lazar P. – Budapest : CEU Press, 2003. – P. 63–85.
10. Klimkiewicz B. Media Pluralism : European Regulatory Policies and the Case of Central Europe / B. Klimkiewicz // EUI Working Papers. – Italy : European University Institute Badia Fiesolana, RSCAS, 2005. – No. 19. – 21 p.
11. Milton A. K. News Media Reform in Eastern Europe : a Cross-national Comparison / A. K. Milton // Post-Communism and the Media in Eastern Europe / ed. by P. H. O'Neil. – London : Frank Cass & Co. Ltd., 1997. – P. 8–24.
12. Mungiu-Pippidi A. From State to Public Service : The Failed Reform of State Television in Central Eastern Europe / A. Mungiu-Pippidi // Reinventing Media: Media Policy Reform in East-Central Europe / ed. by Sukosd M. and Bajomi-Lazar P. – Budapest : Central European University Press, 2003. – P. 31–63.
13. PACE. Recommendation 1407 (1999). Media and democratic culture.
14. Questioning the Media : a Critical Introduction / ed. by Downing J., Mohammadi A., and Sreberny-Mohammadi A. – 2nd edition. – Thousand Oaks, Calif. : Sage Publications, 1995. – 511 p.
15. Sparks C. Communism, Capitalism and the Mass Media / C. Sparks, A. Reading. – London : Sage Publications, 1998. – 214 p.
16. «Television without Frontiers» (TVWF) Council Directive 89/552/EEC of 3 October 1989 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities.
17. The European Charter on Freedom of the Press. On May 25th, 2009.
18. Treaty of Amsterdam Amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and Certain Related Acts. On October 1997.
19. Ustawa o PAP USTAWA z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej. (Dz. U. z dnia 15 września 1997 r.).
20. Ustawa z dnia 11 kwietnia 1990 r. O uchyleniu ustawy o kontroli publikacji i widowisk, zniesieniu organów tej kontroli oraz o zmianie ustawy.

21. Ustawa z dnia 17 maja 1989 roku w sprawie stosunków między państwem a Kościołem katolickim w. Polska.
22. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
23. Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe.
24. Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. O Radiofonii i Telewizii.
25. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. O komercjalizacji i prywatyzacji.

УДК 329(4): 328.122

Вархов Г. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ СТРУКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

У статті описуються основні засади функціонування Європейського парламенту як законодавчого органу Європейського Союзу. Зосереджується увага на партійній структурі Європейського парламенту, яка сформувалась після виборів 2014 року. Детально розглядаються групи політичних партій, визначаються особливості їхніх політичних переконань, аналізується вплив діяльності партійних груп на політику Європейського Союзу та на міжнародній арені загалом.

Ключові слова: Європейський парламент, Європейський Союз, законодавчий орган, вибори, партії, групи політичних партій, міжпартійне співробітництво.

Вархов Г. В. Особенности партийной структуры Европейского парламента.

В статье описываются основные принципы функционирования Европейского парламента как законодательного органа Европейского Союза. Концентрируется внимание на партийной структуре Европейского парламента, которая сформировалась после выборов 2014 года. Подробно рассматриваются группы политических партий, определяются особенности их политических убеждений, анализируется влияние деятельности партийных групп на политику Европейского Союза и на международной арене в целом.

Ключевые слова: Европейский парламент, Европейский Союз, законодательный орган, выборы, партии, группы политических партий, междупартийное сотрудничество.

Varhov G. V. Party structure of the European Parliament.

The article describes the basic principles of the European Parliament operation as a legislative body of the European Union. It focuses on the structure of parties of the European Parliament which was formed after the 2014 elections. The details of the groups of political parties, the peculiarities of their political beliefs are studied. The influence of party groups in the policy of the European Union and in the international arena as a whole is analysed.

The author of the study determined that there are the following groups of political parties that are organized based on their ideological commonality in the European Parliament: the European People's Party, the Progressive Alliance of Socialists and Democrats, the Alliance of Liberals and Democrats for Europe, the Greens – European Free Alliance, the European Conservatives and Reformists, the European United Left / Nordic Green Left, the Europe of Freedom and Democracy.

It is determined that the legislature of the European Union is formed by the centre-right politicians uniting Christian democratic, conservative parties; social democrats which include all the leading socialist, social democratic and labour national European parties; liberals – representatives of liberal parties and centrist direction; left-wing politicians –